

מסמך 124

מסמך 124

ילדותו המאוחרת של ישוע

ואף-על-פי שייתכן שישוע היה עשוי ליהנות מהזדמנות טובה של חינוך באלכסנדריה יותר מאשר בגליל, הוא לא יכול היה לגדול בסביבה כה נפלאה על-מנת להתמודד עם הבעיות שזימנו לו חייו שלו עם מינימום של הנחייה חינוכית, ובאותה עת ליהנות מן היתרון הגדול הטמון במפגש מתמיד עם כל-כך הרבה סוגים של גברים ונשים אשר הגיעו לשם מארבע קצוות תבל. אילו נותר באלכסנדריה, היה מקבל חינוך מיהודים ורק על-פי המסורת היהודית. בנצרת קיבל חינוך ואימון אשר הכינו אותו טוב יותר להבין את הגויים, ואשר אפשרו לו לגבש מושג מאוזן יותר של היתרונות היחסיים של גישת התיאולוגיה העברית המזרחית, או הבבלית, אל מול גישת התיאולוגיה העברית המערבית, או ההלניסטית.

1. שנתו התשיעית של ישוע (שנת 3 לספירה)

אף כי לא ניתן לומר כי ישוע חלה מעודו במחלה קשה, בשנה זו הוא נתקף בכמה ממחלות הילדות הקלות, הוא אחיו והאחות התינוקות.

הלימודים בבית הספר נמשכו. הוא עדיין היה תלמיד מוצלח, ועדיין נהנה משבוע אחד של חופש מדי חודש. והוא המשיך לחלק את זמנו בחלקים די שווים בין נסיעות לערים השכנות בלויית אביו, לבין שהייה בחווה של דודו מדרום לנצרת ומסעות דיג שיצאו מחוף מגדל.

הצרה הרצינית ביותר אשר עתידה הייתה להתרחש בבית הספר אירעה בסוף החורף, כאשר ישוע העז לקרוא תיגר על החזן כאשר לקביעה שכל הדיוקנאות, התמונות והציורים נחשבים מטבעם לעבודת אלילים. ישוע נהנה לצייר נופים' כמו גם לפסל חפצים שונים בחימר. התורה אסרה על כל אלו, אך עד אותה עת הוא הצליח להפיס את התנגדות הוריו במידה כזו שהם התירו לו להמשיך ולעסוק בפעילויות האלה.

ואולם, בבית הספר שוב התרחשה צרה, כאשר אחד מן התלמידים החלשים יותר גילה את ישוע מצייר על רצפת הכיתה בפחם את תמונת המורה. ושם נותר הציור, לעיני כל, ורבים מהמבוגרים ראו אותו בטרם זימנה הוועדה את יוסף ותבעה ממנו לעשות דבר-מה על-מנת לרסן את בנו הבכור. ואף שלא הייתה זו הפעם הראשונה שיוסף ומרים שמעו תלונות על מעללי בנם המגוון והאגרסיבי, הייתה זו ההאשמה החמורה ביותר אשר הועלתה כנגדו מעולם. במשך זמן מה, בעודו יושב על אבן בסמוך לדלת האחורית, הקשיב ישוע לטענות אשר הועלו כנגד מאמצי האמנותיים. הוא התרעם על כך שהאשימו את אביו על מעשיו האסורים לכאורה; ומשום כך צעד פנימה, ועמד ללא מורא מול מאשימיו. המבוגרים התבלבלו. כמה מהם נטו לראות את העניין כולו בבדיחות הדעת, בעוד שאחד או שניים טענו כי הנער מחלל קודש, אם לא מנאץ. יוסף היה במבוכה, מרים התמרמרה, אך ישוע התעקש להישמע. הוא אכן אמר את דברו, הגן על דעתו באומץ, ותוך הפגנה עילאית של שליטה עצמית הכריז שבעניין הזה, כמו בכל העניינים השנויים במחלוקת, יעשה כמצוות אביו. ומועצת הזקנים עזבה בדממה.

מרים ניסתה להשפיע על יוסף שיתיר לישוע לפסל בחימר בבית, ובלבד שיבטיח שלא יעסוק בפעילויות השנויות במחלוקת האלה בבית הספר, אך יוסף הרגיש חובה לעמוד בפירוש הרבני לדיבר השני. וכך פסק ישוע מלצייר ולעצב כל תמונה או חפץ, למן אותו היום וכל עוד אביו חי בבית. אך הוא לא השתכנע שהיה פסול במה שעשה, ולפיכך היווה הוויתור על התחביב האהוב עליו את אחד מן המבחנים הגדולים שלו כאדם צעיר.

מסמך 124

במחצית השנייה של חודש יוני העפיל לראשונה ישוע אל פסגת הר תבור בליווי אביו. היה זה יום בהיר והראות הייתה מעולה. בן התשע אכן חשב שהוא רואה את כל העולם, למעט הודו, אפריקה ורומא.

אחותו השנייה של ישוע, מרתה, נולדה בליל יום חמישי, ה-13 בספטמבר. שלושה שבועות לאחר הגעתה של מרתה לעולם, החל יוסף, אשר שהה זמן-מה בבית, לבנות תוספת לביתם – שילוב של בית מלאכה ושל חדר שינה. שולחן עבודה קטן נבנה עבור ישוע, ובפעם הראשונה הוא היה הבעלים של ערכת כלים משלו. במשך שנים רבות הוא עבד מעת לעת בסמוך לשולחן העבודה הזה והפך להיות מומחה מיומן להכנתו של העול.

החורף הזה והחורף הבא אחריו היו החורפים הקרים ביותר שנצטרכו בעשרות השנים האחרונות. ישוע ראה שלג על פסגות ההרים, ופעמים אחדות שלג נפל בנצרת, אף כי נותר על האדמה רק לזמן קצר; אך בחורף הזה הוא ראה קרח בפעם הראשונה. העובדה שמים יכולים להיות מוצקים, נוזליים וגזיים גרמה לנער לחשוב הרבה על העולם הפיזי ועל הרכבו – הוא הרבה רבות על אודות האדים החומקים מן הסיר המבעבע; ויחד עם זאת, האישיות אשר התגלמה בגוף של נער מתבגר זה, הייתה כל העת זו של הבורא והמארגן בפועל של כל הדברים הללו ברחבי יקום עצום בממדיו.

האקלים בנצרת לא היה קשה. בחודש ינואר, החודש הקר ביותר, ממוצע הטמפרטורה נע סביב 10 מעלות. ביולי ובאוגוסט, החודשים החמים ביותר, הטמפרטורה נעה בין 24 מעלות ו-33 מעלות. האקלים בפלשתינה נע מן הקפוא ליוקד, מהרי הירדן ועד לעמק ים המלח. וכך קיבלו היהודים הכנה ומסוגלות לחיות בכל תנאי מזג האוויר המגוונים שבעולם.

ואפילו בימי הקיץ החמים ביותר, נשבה בריזה קרירה מן הים שבמערב מהשעה עשר בבוקר ועד לשעה עשר בערב לערך. אך מעת לעת היו נושבות רוחות המזרח הנוראות על פלשתינה כולה. משבי הרוח החמים הללו הגיעו על-פי-רוב בחודשים פברואר ומרץ, בסמוך לתום העונה הגשומה. בימים ההם ירד גשם בממטרים מרעננים מחודש נובמבר ועד אפריל, אך לא בהתמדה. בפלשתינה היו רק שתי עונות – קיץ וחורף, העונה היבשה והעונה הגשומה. בחודש ינואר החלו הפרחים לבלב, ועד לסוף אפריל נמלאה הארץ מרבדי פרחים מקצה אל קצה.

בחודש מאי של שנה זו, סייע ישוע בפעם הראשונה בקציר החיטים בחווה של דודו. בטרם מלאו לו שלוש-עשרה שנים הוא הצליח ללמוד משהו על אודות כל דבר למעשה שהגברים והנשים בנצרת ובסביבה עסקו בו, למעט חרשות המתכת. כשבגר, לאחר מות אביו, הוא בילה מספר חודשים בבית מלאכה של חרש מתכת.

כאשר התמעטו העבודה ותנועת השיירות, ערך ישוע עם אביו נסיעות הנאה ועסקים רבות לכנא, לעין-דור ולנין הסמוכות. אפילו כנער הוא ביקר תכופות בציפורי, אשר שכנה כחמישה קילומטרים צפונית-מערבית לנצרת, ואשר שימשה משנת 4 לפני הספירה ועד לשנת 25 לספירה כבירת הגליל וכאחת מערי המגורים של הורדוס אנטיפס.

ישוע המשיך לצמוח פיזית, אינטלקטואלית, חברתית ורוחנית. מסעותיו הרחק מן הבית תרמו רבות לכך שהבין טוב יותר, ובנדיבות רבה יותר, את משפחתו שלו; וכעת אפילו הוריו החלו ללמוד ממנו, כמו גם ללמד אותו. אפילו בצעירותו היה ישוע הוגה דעות מקורי ומורה מוכשר. הוא היה מצוי בהתנגשות מתמדת עם "התורה שבעל-פה", אך תמיד ביקש לסגל עצמו למנהגי משפחתו. הוא הסתדר לא רע עם הילדים בני גילו, אף כי לעיתים קרובות התייחס מאיטיות פעולת מוחותיהם. בטרם מלאו לו עשר שנים, הוא הפך למנהיג חבורת ילדים בת שבעה חברים, אשר התגבשו לכדי חבורה שמטרתה לרכוש כישורים גבריים – כישורים פיזיים, אינטלקטואליים ודתיים. בקרב הנערים הללו הצליח ישוע להחדיר משחקים חדשים רבים וצורות משופרות של פנאי פיזי.

2. השנה העשירית (שנת 4 לספירה)

היה זה בשבת הראשונה של חודש יולי, ב-5 לחודש, בעת טיול בטבע עם אביו, כאשר ישוע ביטא לראשונה את הרגשות ואת הרעיונות אשר העידו על כך שהוא הופך להיות מודע למשימה יוצאת-הדופן של חייו. ואף כי יוסף הקשיב רוב קשר למילים רבות המשמעות של בנו, הוא דיבר אך מעט ולא נידב כל מידע. למחרת, ערך ישוע שיחה דומה אך ארוכה יותר עם אמו. מרים הקשיבה להכרזות הנער, אך גם היא לא נידבה מידע כלל. תחלופה כמעט שנתיים נוספות בטרם ישוחח ישוע שוב עם הוריו באשר להתגלות המתעצמת בתוככי תודעתו שלו באשר לטיב אישיותו ולאופי משימתו בכדור הארץ.

בחודש אוגוסט הוא החל בלימודים המתקדמים בבית הספר של בית הכנסת. בשל השאלות שהתעקש לשאול המשיכו הצרות לרחוש בבית הספר. עם הזמן אחזה בנצרת מעין מהומה אשר הלכה והתפשטה. הוריו מיאנו לאסור עליו לשאול את השאלות המטרידות האלה, והמורה הראשי שלו מצא עניין רב בסקרנותו של הנער, בתובנותיו וברעב שלו לידע.

חבריו של ישוע למשחק לא הבחינו בשום דבר על-טבעי בהתנהגותו; ברוב המובנים הוא היה ממש כמותם. התעניינותו בלימודים אכן הייתה מעל לממוצע, אך לא יוצאת דופן לחלוטין. בבית הספר הוא אכן שאל יותר שאלות מאשר חבריו לכתה.

ייתכן שתכונתו יוצאת הדופן והבולטת ביותר הייתה חוסר נכונותו להילחם על זכויותיו. הוא בהחלט היה נער מפותח לגילו, ולפיכך נראה לחבריו מוזר שהוא נטה שלא להגן על עצמו מפני חוסר צדק, ואפילו לא כאשר התעללו בו אישית. רצה המקרה והודות לחברותו עם יעקב – בן השכנים אשר היה גדול ממנו בשנה – הוא לא סבל יותר מדי עקב תכונתו זו. יעקב היה בנו של סתת האבן, שותפו לעסקים של יוסף. יעקב העריץ את ישוע ודאג לכך שאיש לא ינצל לרעה את נטייתו להימנע מעימות פיזי אישי. פעמים מספר התקיפו נערים מבוגרים יותר וגסי רוח את ישוע, תוך שהם מסתמכים על המוניטין שלו לכניעות, אך תמיד הם למדו את נחת זרועו של יעקב, בן סתת האבן, אשר מינה את עצמו לאלופו של ישוע והיה מוכן להגן עליו בכל עת.

ישוע היה המנהיג המקובל על אותם נערים בנצרת אשר ייצגו את האידיאלים הגבוהים יותר של אותם ימים ושל אותו דור. חבריו הצעירים באמת אהבו אותו, לא רק בגלל היותו הוגן, אלא גם מפני שהוא אהד אותם בהבנה נדירה אשר העידה על אהבה וגבלה בחמלה מוצנעת.

בשנה זו הוא החל לגלות נטייה מובחנת להעדיף את חברתם של מבוגרים ממנו. הוא התענג על שיחות עם מוחות מבוגרים ממנו על תרבות, חינוך, חברה, כלכלה, פוליטיקה ודת, ועומק ההיסק שלו, כמו גם חדות ההבחנה שלו, הקסימו מאוד את רעיו המבוגרים, והם תמיד שמחו לבקרו. עד לעת שבה קיבל לידיו אחריות לפרנסת הבית, ניסו הוריו בכל עת להשפיע עליו להתרועע עם בני גילו, או אלו הקרובים יותר לגילו, ולא עם המבוגרים יותר, ועם היחידים בעלי הידע הרב יותר, אשר אותם העדיף באופן ניכר.

מאוחר יותר באותה שנה הוא התנסה במסע דייג בן חודשיים בכנרת יחד עם דודו, ונחל בכך הצלחה גדולה. עוד בטרם הפך לגבר הוא כבר היה לדייג מומחה.

נמשכה התפתחותו הפיזית; הוא היה תלמיד מתקדם ובעל זכויות בבית הספר; בבית הוא הסתדר די טוב עם אחיו ואחיותיו הצעירים, זאת הודות ליתרון היותו מבוגר בשלוש שנים וחצי מן האח הבא אחריו. בנצרת חשבו עליו דברים טובים, למעט הורי ילדים מסוימים איטיים יותר, אשר דיברו על ישוע כעל ילד חצוף מדי, אשר חסרים לו הן הענווה הדרושה והן ריסון הנעורים. הוא גילה נטייה הולכת וגוברת להוביל את משחקיה של קבוצת חבריו הצעירים לערוצים רציניים ושקולים

מסמך 124

יותר. הוא היה מורה מלידה ופשוט לא הצליח להימנע מלנהוג ככה, גם כאשר לכאורה עסק במשחק.

יוסף החל מוקדם בהנחייתו של ישוע באשר לדרכים השונות להתפרנס, והסביר לו את יתרונותיה של החקלאות על-פני התעשייה והמסחר. הגליל היה חבל-ארץ יפה ומשגשג יותר מחבל יהודה, ועלות המחיה בו עמדה על כרבע מזו שבירושלים וביהודה. היה זה חבל-ארץ של כפרים חקלאיים ושל ערי תעשייה משגשגות, ובו יותר ממאתיים ערים בנות חמשת-אלפים תושבים ויותר, ושלושים ערים בנות מעל לחמישה-עשר אלף תושבים.

כאשר ערך ישוע את מסעו הראשון עם אביו לבחינת תעשיית הדייג מסביב לכנרת, ישוע כמעט והחליט להיות דייג; ואולם, לאחר מכן, הקשר למקצועו של אביו השפיע עליו להפוך לנגר, ואילו מאוחר עוד יותר, שילוב של השפעות הוביל אותו אל בחירתו הסופית להפוך למורה דתי מסדר חדש.

3. השנה האחת-עשרה (שנת 5 לספירה)

במהלך השנה הזו המשיך הנער לנסוע עם אביו הרחק מן הבית, אך גם ביקר לעיתים תכופות בחווה של דודו, ומדי פעם הלך למגדל ועסק שם בדייג יחד עם הדוד אשר מיקם שם את מטה הפעולה שלו.

לעיתים קרובות התפתו יוסף ומרים להראות העדפה מסוימת כלפי ישוע, או להראות בדרך כזו או אחרת שהם יודעים כי הוא ילד מובטח, בן של גורל. אך בנוגע לכל הנושאים הללו נהגו שני הוריו בחוכמה ובתבונה יוצאת מגדר הרגיל. במקרים המעטים שבהם העדיפו אותו באופן כלשהו, ואפילו בקלה שבמידות, סירב הנער עד מהרה לקבל העדפה שכזו.

ישוע בילה זמן ניכר בבית המלאכה לשירות השיירות, והודות לשיחות אשר ערך עם נוסעים מכל קצוות העולם, רכש לעצמו כמות מדהימה של מידע – ביחס לגילו – על אודות עניינים בינלאומיים. הייתה זו השנה האחרונה שבה הוא נהנה מחופש משחק מרובה ומשמחת הנעורים. מכאן ואילך החלו הקשיים והאחריות להיערם במהירות על גב הנער הזה.

יהודה נולד בערב יום רביעי, ה-24 ביוני בשנת 5 לספירה. לידתו של זה, הילד השביעי, לוותה בסיבוכים. במשך שבועות אחדים מרים הייתה חולה עד מאוד ויוסף נשאר בבית. ישוע היה עסוק מאוד במשימות שהטיל עליו אביו, ובתפקידים שנפלו בחיקו בעטיה המחלה הרצינית של אמו. אף-פעם מאז לא הצליח הנער הזה לחזור למשובת הילדות של השנים שחלפו. למן מחלת אמו – מעט בטרם מלאו לו אחת-עשרה – הוא נדרש ליטול על עצמו את האחריות המוטלת על הבן הבכור ולמלאה שנה או שנתיים לפני שזו הייתה מונחת על כתפיו כדבר שבשגרה.

החזן בילה ערב אחד בכל שבוע עם ישוע, וסייע לו להתמחות בכתבי הקודש העבריים. הוא התעניין מאוד בהתקדמותו של התלמיד המבטיח שלו; ומשום כך היה נכון לסייע לו בדרכים רבות. למחנך היהודי הזה נודעה השפעה עצומה על דעתו המתפתחת של ישוע, אך הוא מעולם לא הצליח להבין מדוע נותר זה שווה נפש ביחס לכל הצעותיו לעבור לירושלים ולהמשיך שם את חינוכו תחת כנפי הרבנים המלומדים.

בערך באמצע חודש מאי, נלווה הנער למסע עסקים שערך אביו לבית-שאן, עיר הדקפוליס היוונית המרכזית, אשר ישבה על חורבות העיר העברית הקדומה הקרויה באותו שם. בדרך סיפר יוסף לישוע את הסיפור העתיק על המלך שאול, הפלישתים והמאורעות ההיסטוריים הסוערים אשר התרחשו לאחר מכן בהיסטוריה של עם ישראל. ישוע התרשם עד מאוד מן הסדר והניקיון של

העיר הזו, הקרויה אלילית. הוא נפעם מן האמפיתאטרון שנבנה תחת כיפת השמיים והתפעל ממקדש השיש היפהפה אשר הוקדש לפולחן "עבודת האלילים". יוסף הוטרד עד מאוד מהתלהבותו של הנער וביקש ליצור ניגוד לרשמים החיוביים הללו בכך שתאיר את יופיו והדרו של בית המקדש היהודי בירושלים. הרחק משם, מן הגבעה בנצרת שעליה עמד לעיתים קרובות, התבונן ישוע בסקרנות בעיר היוונית הנהדרת הזו, ושאל על מבני הציבור ועל בניינה המפוארים, ואולם אביו התחמק תמיד מלענות על השאלות האלה. ואילו כעת, הם עמדו פנים אל פנים אל מול יופייה של עיר גוייה זו, ויוסף לא יכול היה להתחמק באלגנטיות משאלותיו של ישוע.

רצה הגורל ובעת הזו התקיימו באמפיתאטרון של בית-שאן התחרויות השנתיות בין עריה היווניות של הדקפוליס, וכן הדגמות של יכולות פיזיות. ישוע התעקש שאביו ייקחו לראות את המשחקים, והוא התעקש במידה כזו שאביו היסס לסרב לבקשתו. הנער התלהב מן התחרויות והזדהה בחדווה עם רוח המשחקים שבהם הופגנו ההתפתחות הפיזית והכישורים האתלטיים. יוסף הוכה בתדהמה למראה התלהבות בנו ממפגני הגאווות ה"אליליים" הללו. בתום התחרויות, זומנה ליוסף הפתעת חייו כאשר שמע את ישוע מביע את תמיכתו במשחקים, ומציע שזה עשוי להיות רעיון טוב אילו צעירי נצרת יוכלו ליהנות אף הם מפעילות פיזית תחת כיפת השמיים. יוסף ערך שיחה ארוכה ונוקבת עם ישוע בנוגע לרוע הטמון במנהגים הללו, אך ידע היטב כי הנער לא השתכנע.

הפעם היחידה שבה ראה ישוע את אביו כועס עליו הייתה בערב ההוא בפונדק, עת במהלך שיחותיהם שכח הנער את הלך החשיבה היהודית במידה כזו שגרמה לו להציע כי עם חזרתם לנצרת עליהם לפעול להקים בה אמפיתאטרון. כאשר שמע יוסף את בנו מדבר באופן כל-כך לא יהודי, נשכחה ממנו שלוותו הרגילה, הוא אחז בכתפו של ישוע ואמר בכעס, "בני, כל זמן שאתה חי, לעולם אל תניח לי לשמוע אותך מבטא שוב בקול מחשבה מרושעת שכזו". ישוע נבהל מהבעת הרגשות הזו של אביו; מעולם לפני כן הוא לא חש את כעסו של אביו באופן כל-כך אישי, והוא היה מוכה תדהמה וחסר יכולת ביטוי. הוא ענה רק, "בסדר גמור, אבי. כך יהיה". והנער מעולם לא הזכיר שוב את משחקי היוונים, או את תחרויות האתלטיקה שלהם, כל עוד אביו חי.

מאוחר יותר חזה ישוע באמפיתאטרון היווני בירושלים והבין עד כמה שנואים היו הדברים הללו בעיני היהודים. ואף-על-פי-כן, במשך כל חייו הוא ניסה לשלב בתכניותיו האישיות את הרעיון של פנאי בריא, ככל שהדבר ניתן על-פי הנוהג היהודי, ואף לשלבו מאוחר יותר בתכנית הפעילות הרגילה של שנים-עשר שליחיו.

בסוף שנתו האחת-עשרה היה ישוע נער חיוני, מפותח-היטב, הומוריסטי באופן מתון, ושמח וטוב-לב באופן יחסי. אך מן השנה הזו ואילך, הוא שקע יותר ויותר לתקופות מיוחדות של מדיטציה מעמיקה ושל הגות רצינית. הוא שקל רבות את האופן שבו ימלא את חובותיו כלפי משפחתו, ובה בעת יציית לקריאת המשימה אשר לה נועד בעולם; הוא כבר הבין שהסעד שלו עתיד להתרחב מעבר לשיפור מצבו של העם היהודי.

4. השנה השנים-עשרה (שנת 6 לספירה)

הייתה זו שנה רבת מאורעות בחייו של ישוע. הוא המשיך והתקדם בלימודיו בבית הספר וחקר את הטבע ללא לאות. במקביל, הוא המשיך לחקור את האופן שבו מתפרנסים אנשים. הוא החל לעבוד בקביעות בבית המלאכה לנגרות שבביתו, והורשה לנהל בעצמו את הכנסותיו, סידור מאוד יוצא דופן במשפחה יהודית. בשנה זו הוא אף למד את התבונה שבשמירה על עניינים מעין אלו בסוד בתוך כותלי המשפחה. הוא החל להיות מודע לאופן שבו גרם לצרות בכפר, ומכאן ואילך למד בהדרגה להצניע כל דבר שבעטיו הוא עלול היה להיחשב כשונה מחבריו.

במהלך השנה הזו הוא חווה תקופות אי-וודאות רבות, ואפילו ספקות הלכה למעשה, באשר לטיב משימתו. דעתו האנושית המתפתחת בטבעיות עדיין לא תפשה את מציאות טיבו הדואלי במלואה. העובדה שהייתה לו אישיות אחת הקשתה על תודעתו להכיר במקור הכפול של הגורמים אשר מהם הורכב האופי אשר נלווה לאישיות הזו.

למן הזמן הזה ואילך הוא הצליח להסתדר הרבה יותר טוב עם אחיו ואחיותיו. הוא נהג יותר ויותר בטקט, תמיד התייחס אליהם בחמלה והתחשב ברווחתם ובאושרם, והוא נהנה מיחסים טובים עמם עד לתחילת הסעד הציבורי שלו. על-מנת לדייק, הוא הסתדר מצוין עם יעקב, עם מרים ועם שני הילדים הצעירים יותר (אשר טרם נולדו), עמוס ורות. הוא הסתדר יחסית טוב עם מרתה. הצרות שנגרמו לו בבית נבעו מן החיכוכים עם יוסף ועם יהודה, ובמיוחד עם האחרון.

עבור יוסף ומרים הייתה זו חוויה לא פשוטה לנסות ולגדל את השילוב חסר התקדים הזה שבין אלוהיות לבין אנושיות. ומגיעות לשניהם נקודות זכות רבות על כי ביצעו את מלאכתם כהורים בנאמנות ובהצלחה שכאלה. הוריו של ישוע הבינו, יותר ויותר, כי דבר-מה על-אנושי שוכן בתוככי בנם הבכור, אך הם מעולם לא שיערו בדמיונם שהבן המובטח הזה אכן היה, לאמיתו של דבר והלכה למעשה, הבורא בפועל של היקום המקומי הזה של דברים והוויות. יוסף ומרים חיו והלכו לעולמם ללא הידיעה כי בנם ישוע אכן היה בורא יקום אשר התגשם בגוף בשר ודם בן-תמותה.

בשנה זו הקדיש ישוע תשומת לב רבה יותר למוסיקה, והמשיך ללמד את אחיו ואחיותיו בבית הספר של ביתם. בסביבות הזמן הזה למד הנער במודע על ההבדל שבין השקפותיהם של יוסף ושל מרים בנוגע לטיב משימתו שלו. הוא שקל באריכות את דעותיהם המנוגדות של הוריו, ולעיתים קרובות הקשיב לדיוניהם כאשר חשבו שהוא ישן שנת ישרים. יותר ויותר הוא נטה לעבר השקפת אביו, ומכאן שאמו עתידה הייתה להיפגע מן ההבנה שבנה הולך ודוחה בהדרגה את הנחייתה באשר לנתיבת חייו. וככל שחלפו השנים, כך הלכה והתרחבה התהום אשר נפערה ביניהם. מרים הבינה פחות ופחות את חשיבותה של משימת ישוע, והאם הטובה הזו נפגעה יותר ויותר מן העובדה שבנה המועדף נכשל במילוי ציפיותיה הכמוסות.

יוסף האמין אמונה הולכת ומתחזקת בטיבה הרוחני של משימת ישוע. ואכן, בשל סיבות אחרות וחשובות יותר, נדמה כי חבל שלא יכול היה לחיות ולחזות בהתגשמות המושג שלו על אודות משימת המתת של ישוע בכדור הארץ.

במהלך שנתו האחרונה בבית הספר, בגיל שנים-עשרה, הוכיח ישוע את אביו על המנהג היהודי לגעת במזוזה הקבועה על פתח הדלת בכניסה וביציאה מן הבית ואז לנשק את האצבע שנגעה בקלף. כחלק מן המצווה הזו, נהוג היה לומר, "יהוה ישמר צאתך ובואך מעֵתָהּ וְעַד עוֹלָם." יוסף ומרים לימדו שוב ושוב את ישוע את הסיבות שבעטיין אסור לעשות כל פסל ותמונה, והסבירו שאלו עשויים לשמש לעבודת אלילים. ואף כי ישוע לא הצליח להבין את מלוא הסיבה לאיסור כנגד הפסלים והתמונות, הוא ניחן בדרגה גבוהה של עקביות, ולפיכך ציין בפני אביו כי המנהג שלו לגעת בקלף שעל מפתן הדלת הינו עבודת אלילים מעיקרו. ולאחר שהוכיח אותו ישוע כך, הסיר יוסף את קלף המזוזה.

בחלוף הזמן, ערך ישוע שינויים רבים באופן קיום המצוות, כגון בתפילות המשפחתיות וכן במצוות אחרות. וניתן היה לעשות כך בנצרת משום שבית הכנסת שלה היה נתון תחת השפעתה של אסכולת רבנים ליברלית, כדוגמת המורה המפורסם יוסף מנצרת.

במהלך השנה הזו ובשנתיים שלאחריה נגרמה לישוע עוגמת נפש רבה כתוצאה ממאמציו המתמידים ליישב בין השקפותיו האישיות על אודות מצוות הדת והגיגות החברתיים, לבין האמונות המבוססות של הוריו. הטריד אותו הקונפליקט בין הדחף להיות נאמן לאמונות שלו עצמו

מסמך 124

לבין התוכחה המודעת של חובת הציות להוריו; הקונפליקט העילאי שלו היה בין שתי מצוות גדולות אשר משלו בכיפה בדעתו הצעירה. האחת הייתה: "היה נאמן למצוות האמת הגבוהות ביותר שלך וליושר לבבך." האחרת הייתה: "כבד את אביך ואמך אשר נתנו לך את חייך ואת מזונך." ואולם, הוא מעולם לא התנער מן האחריות להתאים מדי יום ביומו את שני מחוזות הנאמנות הללו, של שמירת אמונים לאמונות שלו עצמו ושל חובתו למשפחתו; והוא נהנה מן הסיפוק שנבע מההצלחה הגוברת לשלב באופן הרמוני בין אמונותיו האישיות לבין חובותיו המשפחתיות, וליצור מושג נשגב של סולידריות קבוצתית המבוססת על נאמנות, הוגנות, סובלנות ואהבה.

5. שנתו השלוש-עשרה (שנת 7 לספירה)

בשנה זו עבר הנער מנצרת מפרק הילדות של חייו לתחילת הבגרות; קולו החל להשתנות, ומאפיינים אחרים של הדעת ושל הגוף העידו על התבגרותו הממשמשת ובאה.

ליל יום ראשון, ה-9 בינואר בשנת 7 לספירה, נולד אחיו הצעיר עמוס. יהודה היה בן פחות משנתיים, ואחותו הצעירה, רות, טרם נולדה; וכך, ברי שכאשר אביו מת בתאונה בשנה שלאחר מכן, נותר ישוע עם משפחה גדולה של ילדים קטנים תחת חסותו.

בסביבות אמצע חודש פברואר ידע ישוע בבטחה אנושית כי הוא עתיד למלא משימה בכדור הארץ למען ההארה של האדם וההתגלות של האל. בדעתו של צעיר זה, אשר כלפי חוץ היה ככל נער יהודי ממוצע בנצרת, התקבלו החלטות הרות גורל, מלוות בתוכניות מרחיקות לכת. היצורים התבוניים בכל נבאדון התבוננו בסקרנות ובפליאה כיצד מתחילים כל אלו לקבל צורה במחשבתו ובפעולתו של בן הנגר המתבגר.

ביום הראשון של השבוע, ב-20 במרץ, שנת 7 לספירה, סיים ישוע את חוק לימודיו בבית הספר המקומי של בית הכנסת של נצרת. היה זה יום משמעותי בחייה של כל משפחה יהודית שאפתנית, היום שבו נכנס בנה הבכור ל"מצוות" והעת שבה הבן הבכור נפדה מידי אדוני אלוהי ישראל ומוכרז כ"בן לאל עליון" ומשרתו של אדון כל הארץ.

על-מנת להשתתף במאורע המשמח, שב יוסף ביום שישי בשבוע שלפני כן מציפורי, שם היה אחראי על בנייתו של מבנה ציבור חדש. המורה של ישוע האמין באמונה שלמה כי תלמידו הערני והחרוץ הזה עומד לפני קריירה יוצאת דופן, ושלפניו משימה מרשימה כלשהי. וזקני הכפר, על אף כל הצרות אשר חוו בשל נטיותיו הנון-קונפורמיסטיות של ישוע, היו גאים מאוד בנער, וזה מכבר החלו לתכנן תוכניות אשר יאפשרו לו לעבור לירושלים ולהמשיך את לימודיו במכללות העבריות הידועות.

וכאשר שמע ישוע מעת לעת את הדיונים בתוכניות האלה, הלך וגבר בו הביטחון כי לעולם לא ילך לירושלים על-מנת ללמוד עם הרבנים. אך הוא לא שיער בדמיונו את הטרגדיה אשר הייתה עתידה להתרחש בקרוב, ואשר תבטיח את זניחתן של כל התכניות האלה, בכך שתדרוש ממנו לשאת באחריות לפרנסתה ולהכוונתה של משפחה גדולה, אשר עתידה לכלול בקרוב – בנוסף לו עצמו ולאמו – חמישה אחים ושלוש אחיות. ישוע רכש ניסיון רב וארוך יותר בגידול המשפחה הזו ממה שזכה אביו יוסף; והוא אכן עמד בסטנדרטים שהציב לעצמו לאחר מכן: להפוך להיות מורה ואח בכור חכם, סבלן, מבין ויעיל למשפחה הזו – משפחתו שלו – אשר ניחתו עליה לפתע פתאום צער ואובדן בלתי-צפויים.

6. המסע לירושלים

מסמך 124

וכעת, לאחר שחצה ישוע את הסף והפך לאיש צעיר, כמו גם בוגר בתי הספר של בתי הכנסת, הוא היה זכאי לעלות לירושלים עם הוריו על-מנת להשתתף איתם בחגיגות הפסח הראשונות שלו. בשנה זו חל חג הפסח ביום שבת, ה-9 באפריל, שנת 7 לספירה. חבורה נכבדת (בת 103 חברים) התכוננה לצאת מנצרת לכיוון ירושלים מוקדם בבוקר יום שני, ה-4 באפריל. הם צעדו דרומה לכיוון השומרון, אך בהגיעם ליזרעאל הם פנו מזרחה, הקיפו את הר הגלבוע וירדו לעמק הירדן על-מנת להימנע מלחצות את השומרון. יוסף ומשפחתו היו שמחים לצעוד דרומה דרך השומרון ותוך מעבר בבאר יעקב ובבית-אל, אך מכיוון שהיהודים סלדו ממגע עם השומרונים, החליטו הם ושכניהם לצעוד דרך עמק הירדן.

ארכלאוס מטיל האימה הודח מכיסאו, ולא היה עוד מקום לחשש גדול מפני נסיעתו של ישוע לירושלים. חלפו שנים-עשרה שנים מאז ניסה הורדוס להשמיד את התינוק מבית לחם, ואיש לא היה מקשר כעת את העניין הזה לנער האלמוני מנצרת.

בטרם הגיעו לצומת יזרעאל, וממש בקרבת מקום, מצד שמאל, הם חלפו ליד הכפר הקדום שוֹנָם, ושוב שמע ישוע על עלמת החן היפה ביותר בישראל אשר גרה שם פעם, וכן על עבודותיו הנפלאות של אלישע אשר נעשו שם. כאשר חלפו ליד יזרעאל, סיפרו הוריו של ישוע על אודות מעשיהם של אחאב ואיזבל ועל מעלליו של יהוא. כאשר חלפו סביב הר הגלבוע, הם שוחחו רבות על אודות שאול, אשר נטל את חייו במורדות ההר הזה, וכן על אודות המלך דוד והאירועים אשר התרחשו במקום ההיסטורי הזה.

לאחר שהקיפו את בסיסו של הר הגלבוע, התגלתה מימין העיר היוונית בית-שאן. מרחוק הם צפו במבני השיש, אך הם לא התקרבו לעיר הגויים פן יטמאו עצמם ותימנע מהם האפשרות להשתתף בחגיגות הפסח הקדושות הממשמשות ובאות בירושלים. מרים לא הבינה מדוע גם יוסף וגם ישוע נמנעו מלדבר על בית-שאן. היא לא ידעה על אודות המחלוקת אשר נתגלעה ביניהם בשנה הקודמת, מכיוון שאיש מהם לא שיתף אותה בדבר.

וכעת הובילה הדרך הישר במורד עמק הירדן הטרופי, ועד מהרה צפה ישוע בפליאה בנהר הירדן המתפתל והזורם תמידית, ובמימיו המנצנצים והשוצפים הזורמים לעבר ים המלח. עת הם צעדו בעמק הטרופי הזה, הם פשטו מעליהם את בגדיהם העליונים, ונהנו משדות החיטה השופעים ומפריחתו הוורודה של הרדוף הנחלים היפהפה, זאת בעוד שהוד רוממותו הר החרמון לבן הפסגה משקיף על העמק ההיסטורי הרחק מצפון. במרחק של מעט יותר משלוש שעות של מסע מבית-שאן, הם חנו לשנת הלילה תחת כיפת השמיים זרועי הכוכבים, לצדו של מעיין נובע.

ביום השני למסעם הם חלפו ליד שפך נהר היבוק, הזורם מכיוון מזרח אל נהר ירדן, ובעת שהתבוננו מזרחה במעלה העמק הם סיפרו את סיפורו של גדעון, אשר התרחש בשעה שהמדיינים פשטו על חבל הארץ הזה על-מנת לכבוש אותו. לקראת סופו של היום השני למסע הם חנו ליד בסיס ההר הגבוה ביותר המשקיף על עמק הירדן, הר סְקִטְבָה, אשר בפסגתו ניצבה מצודת האלכסנדריון שבה כלא הורדוס את אחת מנשותיו וקבר שניים מבניו אשר נחנקו למוות.

ביום השלישי הם חלפו ליד שני כפרים אשר נבנו לאחרונה על-ידי הורדוס והבחינו בארכיטקטורה המשובחת שלהם ובגני הדקלים היפהפיים. לעת ליל הם הגיעו ליריחו, שם הם נשאו עד ליום המחרת. באותו ערב צעדו יוסף, מרים וישוע שני קילומטרים וחצי לאתר של יריחו הקדומה, שם, בהתאם למסורת היהודית, ביצע יהושע – שעל שמו נקרא ישוע – את מעלליו הידועים.

במהלך היום הרביעי והאחרון למסע מלאה הדרך במצעד מתמשך של עולי רגל. כעת הם החלו לטפס בגבעות המובילות אל ירושלים. כאשר הם התקרבו לפסגה, הם יכלו לצפות בהרים הלאה מעברו השני של הירדן, ודרומה מעבר למימיו השקטים של ים המלח. בערך במחצית הדרך

לירושלים, ראה ישוע בפעם הראשונה את הר הזיתים (האזור אשר עתיד למלא תפקיד כה חשוב בחייו), וכפי שציין יוסף, העיר הקדושה הייתה אך מעבר לרכס הזה. לבו של הנער פעם בהתרגשות בציפייה שמחה לקראת הפעם הראשונה שבה יראה את עירו ואת ביתו של אביו שבשמיים.

במורדותיו המזרחיים של הר הזיתים הם עצרו למנוחה בשולי כפר קטן ושמו בית-עניא. בני הכפר מכניסי-האורחים הזדרזו לסעוד את עולי הרגל, ורצה המקרה שיוסף ובני משפחתו עצרו לצד ביתו של שמעון. לשמעון היו שלושה ילדים בסביבות גילו של ישוע – מרים, מרתה ואלעזר. הם הזמינו את המשפחה מנצרת פנימה להתרעננות, וחברות ארוכת שנים נרקמה בין שתי המשפחות. פעמים רבות לאחר מכן, במהלך חייו רבי המאורעות של ישוע, הוא עצר בבית הזה.

הם המשיכו הלאה, ובמהרה עמדו על מורדות הר הזיתים, וישוע ראה לראשונה (על-פי זכרוננו שלו) את העיר המקודשת, על ארמונותיה היומרניים, ואת המקדש מעורר ההשראה של אביו. בשום רגע מחייו לא חווה ישוע התרגשות אנושית טהורה כמו זו אשר אחזה בו כעת, ואשר כה ריתקה אותו בעת שעמד באותו אחר-צהריים של חודש אפריל על הר הזיתים, ושתה בצימאון לראשונה את נופיה של ירושלים. בשנים שלאחר מכן, באותה נקודה בדיוק הוא עמד והתייפח על העיר אשר עתידה לדחות נביא נוסף, את המורה האלוהי האחרון שלה, והגדול מכולם.

ואולם, הם מיהרו לירושלים. היה זה יום חמישי אחר הצהריים. כשהגיעו לעיר, הם חלפו ליד המקדש, וישוע מעולם לא ראה המון אדם מעין זה. הוא חשב רבות ובכובד ראש על העובדה שהיהודים הללו התקבצו כאן מקצווי תבל הרחוקים ביותר של העולם הידוע.

במהרה הם הגיעו למקום שבו הם נועדו לשהות במהלך שבוע הפסח, בביתו רחב הממדים של קרוב משפחה אמיד של מרים, אחד אשר למד מפי זכריה דבר-מה על ראשית הסיפור של יוחנן וישוע. למחרת היום, ביום המוקדש להכנות, הם ערכו את ההכנות הנדרשות לחגיגות ההולמות את שבת הפסח.

ובעוד שירושלים כולה הייתה נתונה בתזזית ההכנות לקראת הפסח, יוסף מצא את הזמן לקחת את בנו לבקר במכללה שבה – על-פי מה שסוכם עבורו – הוא עתיד היה להמשיך בלימודיו שנתיים מאוחר יותר, עם שימלאו לו חמש-עשרה שנים. יוסף נדהם באמת ובתמים לנוכח מיעוט העניין שהפגין ישוע בנוגע לכל התוכניות המוקפדות האלה.

ישוע התרשם עמוקות מן המקדש ומכל הטקסים והפעילויות אשר התרחשו בו. בפעם הראשונה מאז היה בן ארבע, הוא היה עסוק מדי בהרהוריו שלו מכדי לשאול שאלות רבות. אך הוא אכן שאל את אביו מספר שאלות מביכות (כשם שעשה בעבר). הוא שאל מדוע האב שבשמיים דורש את שחיטתם של כל-כך הרבה בעלי חיים תמימים וחסרי ישע. וממבע פניו של ישוע, היטב ידע אביו שתשובותיו וניסיונותיו לספק הסבר כלל לא סיפקו את בנו, בעל החשיבה המעמיקה וההיגיון החרף.

וביום שלפני שבת הפסח, שטפו נחלים של הארה רוחנית דרך דעתו הגשמית של ישוע, וגדשו את לבו האנושי אשר עלה על גדותיו ברחמים על מוכי העיוורון הרוחני, ועל קהל ההמונים מוכה הבורות הרוחנית אשר נתקבץ לחגיגות מועד הפסח העתיק. היה זה אחד מן הימים הבלתי-שגרתיים ביותר אשר בילה בן האל בגוף בשר ודם; ובמהלך הלילה, בפעם הראשונה בחייו על-פני כדור הארץ, נגלה אליו שליח מיוחד מסאלווינגטון, אשר נשלח על-ידי עמנואל, ואמר לו: "הגיעה השעה. הגיע הרגע שתתחיל לעסוק בענייניו של אביך."

וכך, אפילו בטרם נפלה על כתפיו הצעירות האחריות הכבדה למשפחה מנצרת, הגיע כעת השליח השמימי על-מנת להזכיר לנער, שאפילו טרם מלאו לו שלוש-עשרה שנים, כי הגיעה השעה לשוב ולקחת על עצמו אחריות של יקום. היה זה הראשון בסדרה ארוכה של אירועים, אשר בסופו של דבר הגיעו לשיאם בהשלמתה של משימת המתת של הבן באורנטיה, ובכך שנטל על "כתפיו האנושיות-אלוהיות את משרת ממשל היקום."

ובחלוף הזמן הפך מסתורין ההתגלמות בגוף – עבור כולנו – לפחות ופחות ניתן לתפישו. לא הצלחנו כלל להבין כיצד הנער הזה מנצרת היה בורא נבאדון כולה. ואפילו כעת, איננו מבינים כיצד יכולה רוחו של אותו בן בורא, כמו גם רוחו של אביו מפרדיס, להתלוות לנשמותיהם של בני-אדם. עם חלוף הזמן, יכולנו לראות כיצד הבחינה דעתו האנושית יותר ויותר – בעודו חי חיים בגוף בשר ודם – כי מבחינה רוחנית נחה על כתפיו האחריות של יקום.

וכך מסתיימת לה נתיבתו של הנער מנצרת ומתחיל סיפורו של הצעיר המתבגר – האדם האלוהי אשר הופך בהדרגה יותר ויותר מודע לעצמו – ואשר מתחיל כעת לחשוב על מסלול חייו בעולם, בעודו שואף לשלב בין תכלית חייו המתרחבת לבין שאיפות הוריו וחובותיו למשפחתו ולחברה בת תקופתו.